

**Makale
(Article)**

CBS Yardımıyla Zamantı Çayı Havzası Ekoturizm Çekiciliklerinin Sunulması

Hakkı YAZICI*, S. Hilmi ŞAHİN**

*Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fak. Sos. Bil. Öğrt. Afyonkarahisar/TÜRKİYE

**Mareşal Fevzi Çakmak Ortaokulu Afyonkarahisar/TÜRKİYE

hilmisahin@yahoo.com

Özet

Zamantı Çayı İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi sınırları içinde geniş bir alanı drene eden Seyhan nehrinin ana kolunu oluşturmaktadır. Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde ortalama 1500 m yükseltideki Uzunyayla'dan kaynağını alan Zamantı Çayı Pınarbaşı, Tomarza, Develi, Yahyalı ilçelerinden geçer ve Adana'ya 80 km uzaklıktaki Aladağ ilçesinin Akinek Dağı yamaçlarında Göksu Çayı ile birleşerek Seyhan Nehri'ni oluşturur. Tahtalı Dağları'nın bütün batı kısmını oluşturan dar ve derin vadiler içinde akan Zamantı Çayı, Boran, Çermişek, Kuş, Tahtacı, Bercan, Tahtalimezar, Kuru ve Alagöz gibi dereleri sularına katar. Zamantı Çayı havzası doğal, tarihi ve kültürel kaynakları bakımından zengindir. Havzadaki ekoturizm kaynaklarının turizm coğrafyası açısından değerlendirilmesi ve bu kaynakların sürdürülebilirlik ilkesi içerisinde kullanılmasının sağlanması gelecek açısından önemlidir. Günümüz dünyası, bilgi çağı olarak adlandırılmakta ve yeni teknolojilerle gelişen Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) sayesinde daha rahat uygulamaları yapmak mümkün olmaktadır. Özellikle coğrafi veri kaynaklı uygulamaların kullanıldığı alanlardan birisi olan turizm alanında mevcut durumun tespiti yanında planlamaların yapılmasında CBS'nden yararlanılmaktadır. Bu çalışmada Zamantı Çayı havzasındaki doğal, kültürel ve tarihi çekiciliklerine ait veriler Harita Genel Komutanlığından temin edildikten sonra Arc Map CBS yazılımı ile görselleştirilerek kullanıcılara sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zamantı Çayı, Ekoturizm Çekicilikleri, Sürdürülebilirlik, CBS

Presentation of Ecotourism Appeals of Zamantı Stream Basin through CBS

Abstract

Zamantı Stream is the main tributary of the Seyhan River, which drains a large area within the boundaries of Central Anatolia and the Mediterranean region. Zamantı Stream, getting its source from Uzunyayla, which is about 1500 m in height in Pınarbaşı district of Kayseri passes through Pınarbaşı, Tomarza, Develi, Yahyalı districts and forms the Seyhan River by combining with Göksu Stream, which is on the slopes of Mount Akinek of Aladağ district, 80 km away from Adana. Zamantı Stream, flowing through deep and narrow valleys forming all the western part of Tahtalı Mountains adds streams like Boran, Çermişek, Kuş, Tahtacı, Bercan, Tahtalimezar, Kuru and Alagöz to its waters. Zamantı Stream basin is rich in natural, historical and cultural resources. The evaluation of ecotourism resources in the basin in terms of tourism geography and ensuring the use of these resources within the principles of sustainability are important for the future. Today's world is referred to as the information age and it is possible to make more comfortable applications by means of Geographical Information Systems (GIS), developing with new technologies. It is benefitted from GIS in identification of current situation as well as planning in the field of tourism which is one of the areas in which particularly geographical data-driven applications are used. In this study, having been obtained from the General Command of Mapping, data on natural, cultural and historical attractions in Zamantı Stream basin was presented to the users by visualizing with Arc Map GIS software.

Keywords: Zamantı Stream, Ecotourism Appeals, Sustainability, GIS

Bu makaleye atf yapmak için

Yazıcı, H., Şahin, S. H. ** " CBS Yardımıyla Zamantı Çayı Havzası Ekoturizm Çekiciliklerinin Sunulması " Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi 2013, 5 (3) 33-43*

How to cite this article

Yazıcı, H., Şahin, S. H. ** " Presentation of Ecotourism Appeals of Zamantı Stream Basin through CBS " Electronic Journal of Map Technologies, 2013, 5 (3) 33-43*

1. GİRİŞ

Havza, eski çukurluklar üzerinde tortulanmış yeni tabakaların geniş bir yere doğru çukurluk yaparcasına uzandıkları alanlardır [1]. Bir başka tanıma göre havza, çökme sonucu oluşmuş, çevresi yüksek sahalara çevrili çukur alan olarak açıklanmıştır [2]. Zamantı Çayı havzası Uzunyayla'dan doğan akarsuyun oluşturduğu bir havzadır. Turizm ise “insanların sürekli konutlarının bulunduğu ve çalıştıkları destinasyonlar dışında yapmış oldukları geçici seyahatler ve bu destinasyonlarda buldukları sürede gerçekleştirdikleri aktiviteler ve ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili oluşturulmuş olanakların bütünüdür” [3]. Turizm coğrafyası turistik hareketlerin oluşumu ve gelişiminde rol oynayan doğal ve beşeri kaynakların dağılımını inceleyen bilim dalıdır [4]. Turizm faaliyetlerinin bütün dünyada hızlı bir şekilde ve geniş alanlarda yayılmaya başlaması, her geçen gün daha geniş insan kitlesinin turizme katılması ve turizm sektörünün ekonomik değerinin her yıl artması, coğrafyanın turizm alanına ilgisini de artırmıştır. Coğrafya bilimi, kendi prensiplerine göre gelişen fiziki, beşeri ve ekonomik olayları inceleyerek turizme daha geniş açı ile bakabilme ve değerlendirebilme imkânı sunmaktadır. Turizm türleri içinde yer alan ekoturizm, bir turizm çeşidi olarak doğaya dayalı turizmin küçük bir bölümüdür [5]. Uluslararası Ekoturizm Topluluğu-TIES (The International Ecotourism Society) ekoturizmi, “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı seyahat”, olarak tanımlamaktadır [6].

Araştırma olan Zamantı Çayı havzası Seyhan nehrinin % 46 su varlığını karşılar. Yağış alanı yaklaşık 8820 km² ve ortalama yıllık akımı 65603 m³ tür. Havza doğal, kültürel ve tarihi çekicilikleri olan bir yerdir. Buradaki ekoturizm kaynaklarının sürdürülebilir turizm çerçevesi içinde değerlendirilmesi kaynak kullanımının devamlılığı açısından önem arz etmektedir. Çalışma alanı içerisindeki ekoturizme konu olan ilgi çekici kaynaklar kendi içerisinde doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar olarak sınıflandırılmıştır. Zamantı Çayı havzasında yer alan doğal ve kültürel kaynaklar Coğrafi Bilgi Sistemlerinde kullanılan Arc Map programı ile değerlendirilmiştir. Zamantı Çayı havzasının turizmi üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada da CBS' inden yararlanılmıştır. CBS, bu çalışmanın sadece envanter oluşturma bölümünde değil, potansiyel turizm varlıklarının belirlenmesi ve havzanın sürdürülebilir turizm planlamasının yapılması aşamalarında da kullanılmıştır. Havza içinde bahsedilen konularla ilgili haritalamalar tamamlanıp çalışmaya eklenmiştir. Potansiyel kültürel ve doğal ekoturizm varlıkları yine CBS ortamında harita olarak gösterilmiştir.

2.YÖNTEM VE ARAÇLAR

Coğrafi çalışmalarda kullanılan çeşitli veriler için değişik kaynaklardan yararlanmak mümkündür. Bu veriler çalışma alanında yapılan gözlemler, konu ile ilgili kişilerle yapılan mülakat, konu ile ilgili istatistikler, araştırma alanı ile ilgili mekânsal değerler ve CBS' nin kullanılması olarak sıralanabilir. Araştırma sahasında fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaya konulmasında değişik yöntem ve araçlardan yararlanılmıştır. Bunlar;

Literatür Araştırmaları: Literatür, çeşitli bilgi kaynaklarına ulaşabilme yollarının başında gelmektedir. Araştırma için seçilmiş alan hakkında yapılan daha önce yapılmış benzer çalışmaların bilinmesi ilk adım olarak değerlendirilebilir. Ekoturizm alanında yapılan yerli-yabancı kaynakların taranması, çalışma alanı içindeki konuların coğrafi bakış açısı ile incelenmesi yönünden önemlidir. Zamantı Çayı havzasının doğal, tarihi ve kültürel kaynaklarının sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi ile ilgili çalışma için ulusal ve uluslararası alanda yapılmış araştırmalardan makale, bildiri, kitap, yüksek lisans ve doktora tezleri taranmış olup ilgili kısımlardan yararlanılmıştır.

İstatistik Kaynakları: Çalışma alanımızda fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin açıklanması amacıyla değişik istatistik kaynaklarından yararlanılmıştır. Kullanılan bu istatistikî veriler; TÜİK istatistikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistikleri, Ülkemizin turizm geliri istatistikleri Belediye Belgeli Konaklama istatistikleri, Yerli ziyaretçi istatistikleri, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü istatistikleri, Tarım İl Müdürlüğü istatistikleri, nüfus, sanayi ve ulaşım istatistikleri olarak sayılabilir.

Çalışmamızda bu istatistikî veriler doğrultusunda Zamantı Çayı havzasının mevcut ekoturizm durumu tespit edilmiş, potansiyel ekoturizm değerlerinin kullanılmaya başlanması sürdürülebilirlik özellikleri ile meydana gelecek değişimler değerlendirilmiştir.

Gözlem: Coğrafi çalışmalarda gözlem, doğal ve fiziki olayları, tarihi mekânları ve çalışmaya konu olan doğal ve kültürel alanları araştırma ve yerinde görme tekniğidir. Çalışmamızda, havzadaki doğal, tarihi ve kültürel varlıklar dağılış, ilgi ve nedensellik ilkesi doğrultusunda yakından incelenerek sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde doğal kaynakların korunarak gelecek nesillere bırakılması açasından değerlendirilmiştir. Bu amaçla görme ve araştırma faaliyetlerinde bulunma, bu faaliyeti yaparken yörenin problemlerini yerinde görme, fotoğraf çekimleri ile kayıt altına alma işlemleri gerçekteştirilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Coğrafi Bilgi Sistemleri: Coğrafi bilgi sistemleri, bilgisayar destekli tasarım-çizim sistemleri, veri tabanı uygulamalarıyla ortaya çıkan bir mekânsal alana ait verilerin aynı ortamda toplanması, bu verilerin ihtiyaçlar doğrultusunda sorgulanması ve gerekli analizlerin yapılmasını sağlayan bir bilgi sistemidir [7]. Coğrafi bilgi sistemleri birçok meslek grubu tarafından kullanılan etkin bir konumsal analiz aracı olarak günümüzde geniş bir uygulamaya sahiptir. CBS, gerek özel sektör kesiminde gerekse akademik araştırmalarda ve kamu kurumlarında oldukça yoğun kullanılmaktadır [8]. Günümüzde CBS' nin hangi alanlarda kullanıldığını etraflıca resmedebilmek zordur. Ancak çok çeşitli sektörlerde problemlerin çözümlenmesinden hizmetlerin daha etkin olarak yürütülmesine kadar çok çeşitli alanlarda kullanılmaktadır [9]. Bu kullanım alanlarından birisi olan turizm bilimi için de herhangi bir mekânın turizm açasından planlanmasında CBS kullanılmaktadır. Son yıllarda turizm coğrafyası çalışmalarında özellikle haritalama işlemleri yapılırken coğrafi bilgi sistemlerinden bir araç olarak sıkça yararlanılmaya başlanılmıştır.

3.1. ZAMANTI ÇAYI HAVZASI DOĞAL EKOTURİZM ÇEKİCİLİKLERİ

Turizm alanlarının yer seçiminde coğrafi görünüm büyük önem taşımaktadır. Coğrafi görünümün başlıca çekici unsurları yer şekilleri (peribacası, traverten, mağara, krater, kanyon vadi, falez), su kaynakları (deniz, göl, akarsu), ve bitki örtüsüdür. Doğa anıtları veya doğal harikalar olarak adlandırılan yer şekilleri, turizm için zengin kaynak alanları oluşturmaktadır [10]. Çekicilikler turizmin yer seçiminde rol oynayan coğrafi kaynaklardır ve turistlerin alanı ziyaret etme isteğini doğurur. Araziyi meydana getiren ve biçimlendiren yer şekli ve jeoloji, su kaynakları, iklim, doğal bitki örtüsü ve hayvan türleri doğal çekicilikleri oluşturan önemli coğrafi mekân unsurlarıdır [11]. Turizm açasından değer taşıyan bu güzelliklerin oluşumu, yaşı, boyutu, dağılışı, türleri ve mekâna etkisi coğrafyanın konusu içerisinde bulunmaktadır. Dolayısı ile konunun coğrafi bakış açası ile değerlendirilmesi, yorumlanması ve etkilerinin ortaya çıkarılması, turizm çalışmalarına farklı bir boyut kazandıracaktır. Türkiye Doğa Derneği, Avrupa Birliği'nin desteklediği proje kapsamında Türkiye nin en zengin doğal alanları ile ilgili teknik bir döküm özelliği taşıyan çalışmasını tamamlayıp Yeşil Atlas Dergisi ve Bird Life International ile beraber 2003 yılında yayınlamıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda tek bir haritada 264 ÖDA (Önemli Doğa Alanı) tanımlanmıştır [12]. Yapılan bu yayında Zamantı Çayı havzasının kaynak değerleri ÖDAORT40 koduyla kaydedilmiş ve havzadaki doğal bitki ve hayvan varlıkları belirlenmiştir. Zamantı Çayı havzası ekoturizminin gelişiminde en önemli etkeni doğal çekicilikler oluşturmaktadır. Kapuzbaşı şelaleleri başta olmak üzere Yaylalar, Aladağlar Milli Parkı, Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları ve mağaralar doğal çekicilikleri oluşturan diğer unsurlardır.

Aladağlar Milli Parkı: Doğal değerlerin korunması turizmle mümkün olacaktır. Turizm, gerek bölgesel ve gerekse ulusal ölçekte doğal alanların ve yaban hayatının korunmasına yardımcı olur. Çünkü bu alanlar turizm amaçlı kullanılmadıkları sürece başka amaçlarla kullanılacak bu da ekolojik dengelerinin bozulmasına hatta yok olmasına neden olacaktır. Bunu önlemek ve bu çevresel mirasın kaybına yol açmamak için, turizm teşvik edilmeli ve var olan bu doğal değerler turizmle korunmalıdır [13]. Dünya mirası olarak tarif edilen bu alanların korunması da, sorumsuzca doğal kaynakları tüketen insanın elindedir. Doğayı korumanın en etkin yöntemlerinden birisi, miras coğrafyalarda "milli park" ve

benzeri koruma alanlarının oluşturulmasıdır. Koruma altına alınan bu alanlar, günümüzün en önemli eğlen-dinlen alanlarını oluşturmaktadır [14]. Aladağlar Milli Parkı arazisinin büyük kısmı Zamantı Çayı havzası içinde yer aldığı için park bir bütün olarak ele alınmıştır. Aladağların zirvesinde bulunan kar ve buzulların erimesi ile beslenen şelaleler bölgesi dağcılık, avcılık, akarsu balıkçılığı, doğa yürüyüşü açısından oldukça elverişli bir bölgedir. Aynı zamanda milli park alanı ekoturizm açısından taşıdığı potansiyel ile Orman Bakanlığı "Ulusal Park ve Benzeri Kaynak Değerleri Yönünden Etüt Programında Bulunan Yörelere" içerisinde ikinci sırayı almıştır [15]. Aladağlar Milli Parkına gelen ziyaretçi akışı incelendiğinde iklimin etkisi ile en fazla ziyaretin mart-kasım ayları arasında gerçekleştiği aralık, ocak ve şubat aylarında hiç ziyaretçi olmadığı görülmektedir. Niğde Demirkazık, Adana Aladağ (Acısu), Kayseri Yahyalı girişlerinden elde edilen verilere göre ziyaretçi sayısı 2011 yılında 52.900 kişi olarak gerçekleşmiştir.

Şelaleler: İnsanlar tarih boyunca akarsu kenarlarına yerleşme alışkanlıklarını bırakmadıkları gibi dinlenme ve eğlence mekânları olarak da buraları tercih etmişlerdir. Oluşum, yükseklik, su miktarının farklılığı nedeniyle birbirinden farklı görselliğe sahip olan çağlayanlar, bulunduğu yerin turizm çekiciliği olarak doğa turizminin konusu içine girerler. Havza şelaleler bakımından zengindir. Bu zenginlik bölge ekoturizmi için en önemli çekiciliklerin başında gelmektedir. Havzada yer alan şelaleler;

- ✓ **Kapuzbaşı Takım Şelaleleri**
- ✓ **Yeşilköy Şelalesi**
- ✓ **Elif Şelalesi**
- ✓ **Güney Şelalesi**
- ✓ **Homurlu Şelalesi** olarak sıralanabilir.

Doğal Köprü Oluşumları: Zamantı Çayı üzerinde yer alan karstik traverten çökellerinde birbirine yakın üç ayrı traverten oluşum noktalarından derlenen örneklerden elde edilen verilere göre travertenleri oluşturan kaynak suların kimyasal ve fiziksel özellikleri ve diğer fauna ve flora topluluğu ile birlikte değerlendirilmiştir [16]. Zamantı Çayı havzası içinde Küp köyü yakınlarında yeni bir doğal köprü oluşum aşaması gözlemlenmiştir. Sarı, H., Yiğitbaşıoğlu H, H. Kocakuşak, (2008) [17]., Aladağlar Geçişi Coğrafi Amaçlı Gezi yazısında "Buradaki oluşum çok ilginç, Pamukkale'de olduğu gibi nehrin üstünde bu suların taşıdığı bileşiklerin birikmesiyle doğal köprüye dönüşme sürecinde" şeklinde ifade edilmektedir. Zamantı Çayı havzasında yer alan bu jeomorfolojik oluşumlar doğa incelemesinde bulunan turistlerin buraları ziyareti için önemli bir çekicilik durumundadır. Aynı zamanda bu şekiller rafting yapmaya gelen turistler için çekicilik oluşturmaktadır.

Mağaralar: Zamantı Çayı havzasında karstik yapıya sahip olan arazide akarsuyun eritmesi ile oluşan birimlerden birisi de mağaralardır. Zindan-1 Köşk I, Zindan-1 Köşk II (Aladağlarda iki fosil mağara), Perili İn (Homurlu Mağarası) Develi ilçesi Küçükkünye köyü Ayı İni Mağarası ve Subatağı Mağaraları havza içinde yer alan mağara oluşumlarıdır.

Yaylalar: Beşeri Coğrafya içerisinde bir yerleşim yeri ve ekonomik faaliyet alanı olarak ele alındığında yayla, farklı yerleşmelerde yaşayan, farklı sosyo-ekonomik yapıdaki grupların yılın belirli bir döneminde çıktıkları ve orada beşeri ve ekonomik faaliyetlerde buldukları alan olarak tanımlanır [18]. Bununla birlikte, doğal koruma alanlarının ekoturizm akımı yüzünden yavaş yavaş kalabalıklaşmaya başlaması da endişeleri artırmaktadır. Zamantı Çayı havzasında yaylalar, güneyde daha sıcak bölgelerden serin yerlere kaçış (sayfiye) ve hayvancılık faaliyetleri için yapılırken kuzeyde tamamıyla hayvancılık amaçlı yapılmaktadır. Bu yaylara örnek olarak kuzeyde Uzunyayla platosu, güneyde ise Aladağlar ve çevresi gösterilebilir. havza içindeki yaylalarda yapılan festival ve şenlikler sayesinde bölgede turizm adına hareketlilik yaşanmasının yanında yerel kültürün yaşatılması da sağlanmaktadır. Bu festival şenliklere örnek olarak Aşık Seyrani Kültür ve Sanat Festivali, Rafting Şenlikleri, İncili Çavuş Kültür ve Sanat Festivali sayılabilir.

Zamantı Çayı Havzası Flora ve Fauna Özellikleri: Doğal çevre özellikleri içerisinde bulunan bitki örtüsü çeşitliliği, endemik bitki ve hayvan türleri ekoturizm açısından önemli bir çekicilik unsurudur. Bu bölgeler hem görsel güzellikler bakımından, hem de insanı rahatlatan, dinlendiren havası

nedeniyle, şehirlerin kirli ve stresli ortamından uzaklaşmak isteyen insanların uğrak mekânlarıdır. Havza içindeki Aladağlar Milli Parkına ait endemik türlerin korunması için gerekli çalışmaları yapılması parkın geleceği açısından önemlidir. Zamantı Çayı havzası içinde dağlık alanlarda orman alanlarının fazla olmasından dolayı gerek doğal güzellik, gerekse beden ve ruh sağlığı açısından önemli bir ekoturizm potansiyeli olan alanlardır. Ayrıca havzadaki Aladağlar Milli Parkı ve park içindeki şelalelerin yer alması bu alanların gününbirlik rekreasyonel faaliyetlerde kullanılması, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nın ve doğal peyzaj alanlarının koruma altına alınması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına örnek oluşturmaktadır. Zamantı Çayı havzasında özellikle havzanın güneyinde yer alan Aladağlar Milli Parkı ve YHGS'nda hayvansal değerlerin ekoturizm faaliyetleri için önemli olduğu görülmektedir. Bu değerlerin korunması ve bu canlıların sağlıklı bir şekilde çoğalması, nesillerinin tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaması için koruma faaliyetlerinin artırılması, havza halkının bu konuda bilinçlendirilmesi ve kaçak avlanmanın önlenmesi hayati öneme sahiptir.

3.2. ZAMANTI ÇAYI HAVZASI TARİHİ EKOTURİZM ÇEKİCİLİKLERİ

Zamantı Çayı havzası tarihi kaynakları içinde Hitit, Roma, Bizans, Ermeni, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ait unsurları görmek mümkündür. Bunların başlıcalarını şu şekilde belirtmek mümkündür;

Fraktin Kaya Kabartması: Develi ilçesinin güneydoğusunda Gümüşören Köyü yakınlarında kaya üzerine kabartma olarak işlenmiş Hititlerin yükselme devrinde III. Hattuşili döneminde yapılan bu eser yine Hitit döneminde yapılan Yazılıkaya kabartmalarıyla çağdaş olmakla beraber stil bakımından değişiklik göstermektedir. Bu kaya kabartmasında III. Hattuşili (MÖ 1275-1250) Gök Tanrısına eşi Puduhepa ise Tanrıça Hepat'a kurbanlık içki sunmaktadır. Hititlerde Fırtına Tanrısı, Baş Tanrı olarak kabul edilmekte ve Göğün Tanrısı olarak adlandırılmaktaydı. Aynı zamanda aynı dönemde dişi tanrıçaya tapma geleneği bulunmakta ve dişi tanrıça Arinna ve Hepat adı ile çağrılmaktaydı [19]. Fraktin Kaya kabartmalarında kullanılan Hiyeroglifler ile yazılı uzunca metinlerin Hiyeroglif-Luwicesi ile yazıldığı tespit edilmiştir. Fraktin anıtının sağ kısmındaki kısa yazıtta Kraliçe Puduhepa için "Tanrının sevgilisi Kazuwana ülkesinin kızı" ibaresinin yazılması bu dilin geniş halk kitleleri tarafından kullanıldığının kanıtı olarak gösterilebilir [20].

Şimşek Kaya (İmamkulu Kaya Kabartması): MÖ 13. yüzyıla ait olan bu eser üzerinde solda bir yerel kral, ortada ise Göğün Fırtına Tanrısı ve onun karşısında da Arinna'nın Güneş Tanrısı betimlenmiştir [19]. Bu dönemde konuşmaların MÖ 2000 yılından bu yana kullanılan Luwice dilinde olduğu tespit edilmiştir [20]. Şimşek kaya kabartmaları Develi ilçe merkezine 40 km uzaklıktaki İmamkulu köyünün Şimşekkaya mevkiinde bulunmaktadır. Blok kayanın oval şekli verilmiş yüzünde fırtına tanrısı, üç dağ tanrısının eğilmiş başları üzerinde boğa koşulu bir arabaya binmiş olarak görülür. Abide üzerinde fırtına tanrısının adı olan işaretlerden başka yazı bulunmadığından yazım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber MÖ 13. yy'a ait olduğu tahmin edilmektedir. Bu abidenin kabartma motif ve stil özellikleri "Büyük Hitit Devleti" dönemine işaret etmektedir [15].

Taşçı Abidesi: Zamantı havzasında Satı Köyü istikametinde, Hititlere ait kayalar üzerinde iki parça halindedir. Hitit kralı III. Hattuşili'nin(...Tanrılara boyun eğerek hizmet edeceksiniz. Ekmek ve şarap, etli çorba ve bulgur verdikleri törenlere katılınız...) emirleri doğrultusunda büyük kral ve eşi ibadet eder şekilde tasvir edilmiştir [21].

Roma Mezar Lahitleri: Tomarza ilçesinin Kömür köyü batı yönünde bulunan ve görenlerin hayranlıkla izlediği kaya mezarları ve lahitler mevcuttur. Bu mezarlar, diğer toplumlarda olduğu gibi mimari zevkiyle Roma İmparatorluğunun önemli mimari eserleri arasında yer alır. Buradaki lahitleri, Roma İmparatorluk dönemi sanat eseri olarak da değerlendirmek mümkündür. Lahitler üzerinde yer alan kabartma ve bezemeler sadece süsleme öğesi olmayıp dönemin sanat tarihi, yontu sanatı, toplumsal yapısı ve dini özellikleri ile yapımlarında kullanılan mermer taş gibi malzemeler de dönemin ekonomisi ve uluslararası ticareti ve ilişkileri göstermesi adına önem taşımaktadır. Roma İmparatorluk döneminde lahitler mezar mimarisi adına imparatorluğun merkezi ve imparatorluğa bağlı eyaletler içinde MS 2. ve 3. yy'da yoğun olarak yapılmıştır. Kömür köyündeki lahit imalatından başka Bünyan ilçesi yakınlarında

Kölete ve Karadayı köyü arasındaki sanduka mezarlar ile Kömür köyündeki lahitler biçimsel ve bezeme olarak birbirinden farklı formdayken malzeme olarak yörelerine özgü kayaç kullanılması benzerlik olarak değerlendirilebilir. Havzanın kuzeyindeki Pınarbaşı ilçesi Panlı Roma Anıt Mezarı da bölgedeki tarihi eserler arasında gösterilebilir [22].

Viranşehir Höyüğü Karakuyu Kitabesi: Kayseri Pınarbaşı ilçesi, Karakuyu Köyü'ndeki Viranşehir höyüğünde bulunmuş olan bu kabartma 1932 yılında Kayseri Müzesi'ne getirilmiştir. Büyük blok bir taşta işlenmiş olan kabartmada iki kanatlı Hitit Güneş Kursu'nun altına Hitit kralı ve diğer figürler işlenmiştir. Kabartma üzerindeki iki satırlık Hitit hiyeroglif yazısından burada Hitit kralı IV. Tuthalia'nın tasvir edildiği öğrenilmektedir. Ayrıca kabartmada Hitit tanrı ve dağ isimleri yazılıdır. Bu tür kabartmaların Hititler tarafından genellikle su kaynaklarının olduğu yerlere konulduğu bilinmektedir [23].

Kaleler (Şahmelik Kalesi (Develi), Viranşehir Kalesi ve Zamantı Kalesi)

Kaya Tapınakları - Kiliseler ve Ören Yerleri (Ayşe Pınar Kaya Tapınakları, Tomarza Kilisesi, Şammaş Pir Kilisesi, Şerefiye Köyü Kale Harabeleri).

3.3. ZAMANTI ÇAYI HAVZASI KÜLTÜREL EKOTURİZM ÇEKİCİLİKLERİ

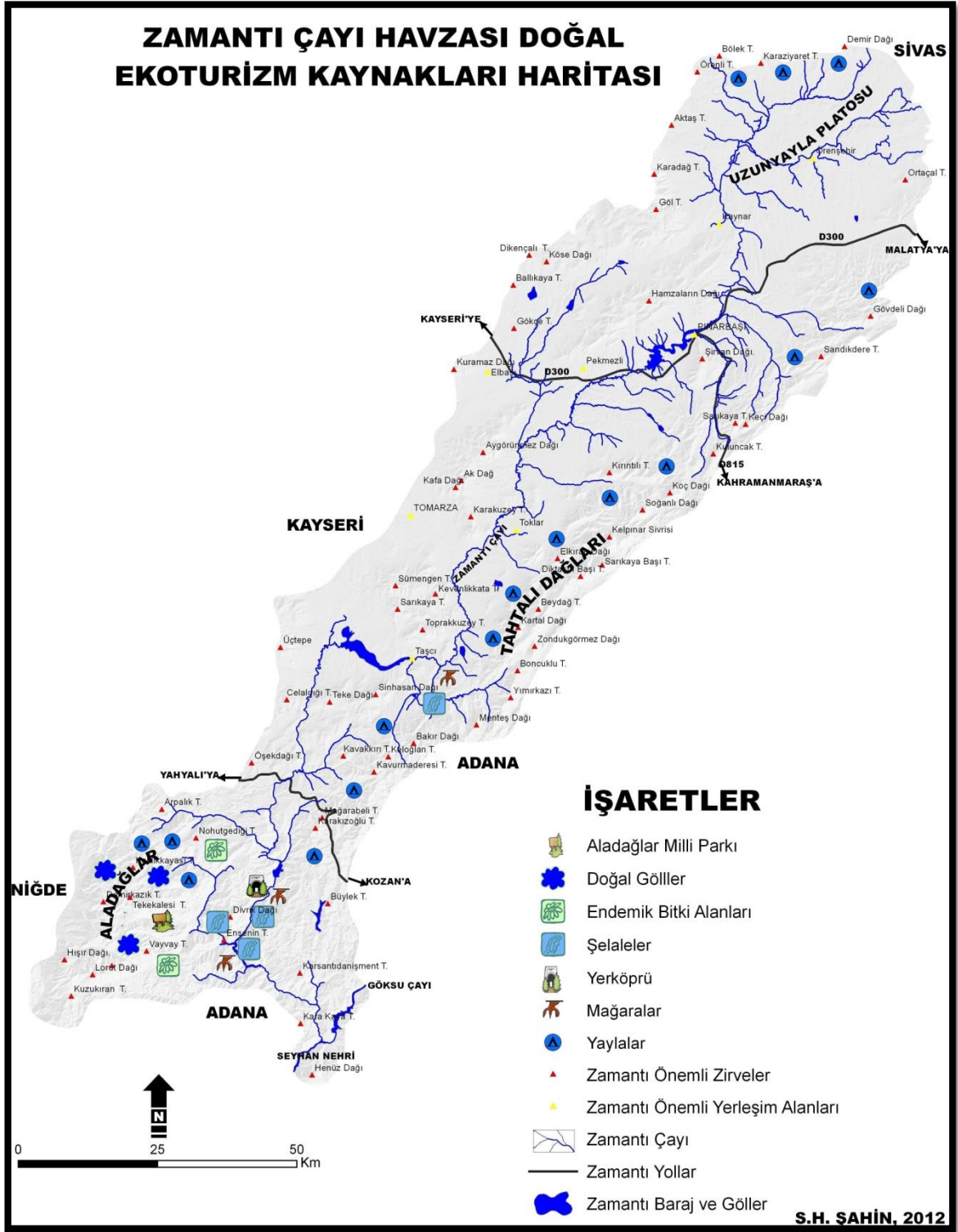
Kültür turizmine konu olan kültürel mirasa ait değerlerin bilinmesi, bilimsel araştırmalara konu olduğu için coğrafya açısından önemlidir [10]. Havza içerisinde günümüzde, geçmiş kültürlerle ait birçok iz bulmak mümkündür. Kültürel kaynaklar içinde havzadaki halk mimari özellikleri, yöresel el sanatları, yemekler dikkat çekmektedir. Halk mimarisi ve folklorik değerler bir bölgede yaşayan insanların uzun yıllar içinde oluşturdukları kültür birikimleridir. Yöredeki taşların yumuşak olması ve zamanla sertleşmesi de yapıların dayanıklılığını artırmaktadır. Bu nedenle geleneksel ev mimarisi ve tarihi eserlerde taş işleciliğinin en güzel örnekleri görülmektedir [15]. Kayseri Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre il genelinde 100 binin üzerinde halı ve kilim tezgâhı bulunmaktadır. Özellikle Bünyan, Yahyalı ve Sarız ilçelerinde kök boya ile üretilen kilim ve halılar da oldukça dikkat çekicidir. Bu ilçelerde üretilen el sanatları ürünlerine yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgisi vardır. Bu durum havza ekonomisine canlılık getirmektedir. Yeterli reklam ve tanıtımın yapılması ve alternatif pazar araştırmaları ile beraber, ürün tasarımı ve deseninde oluşturulacak çeşitlilikler ve yeniliklerle daha da gelişmesi ve kırsal kalkınmaya yardımcı olması söz konusudur. Havzada zengin bir mutfak kültürü vardır. Nefis yemek çeşitleri arasında Arabaşı, Ezdirme, Üzümlü ve Tandır böreği bulunurken; "Mantı"nın ise özel bir yeri vardır.

4. UYGULAMA

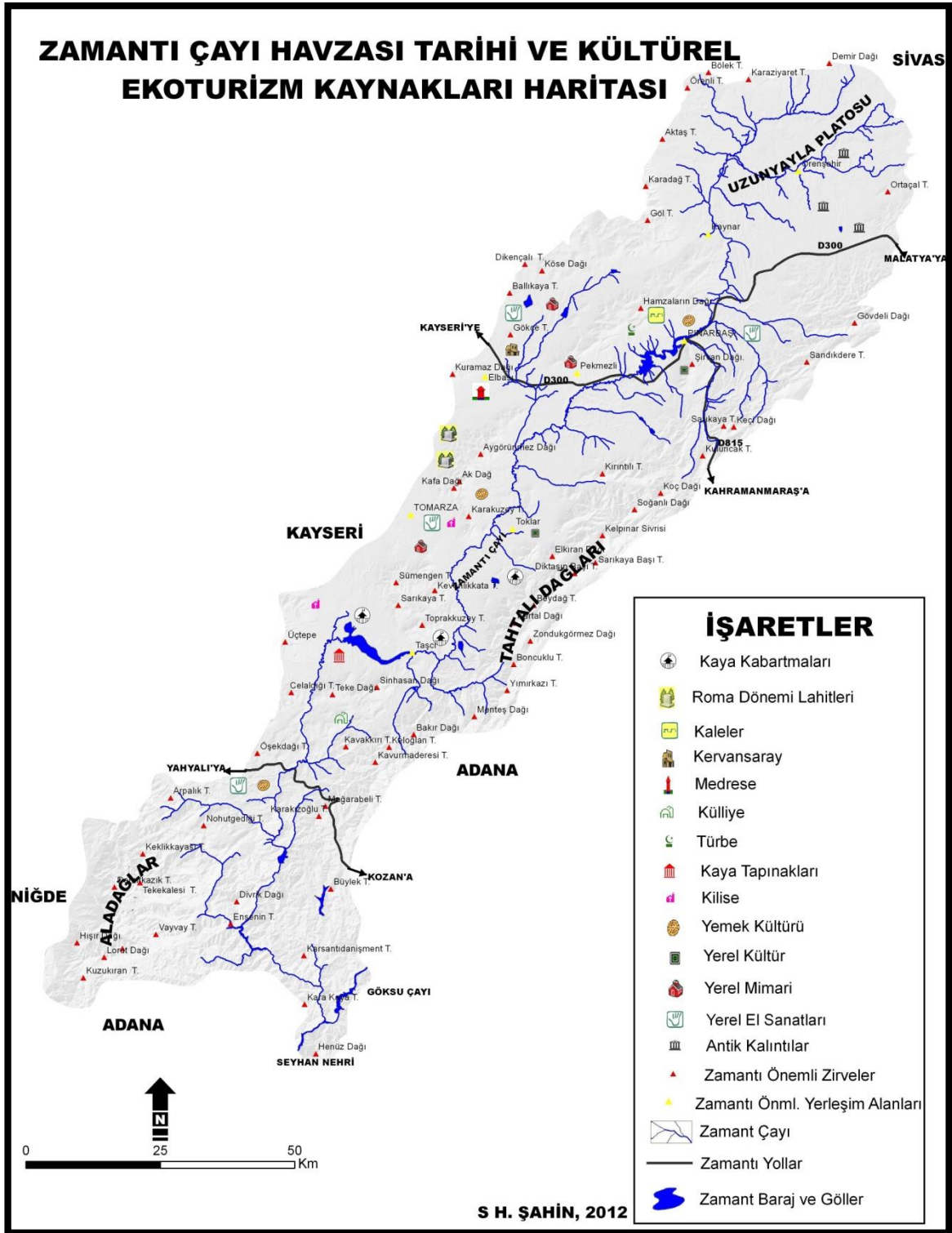
Zamantı Çayı havzasının ekoturizmi üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada da CBS'nden yararlanılmıştır. Harita Genel Komutanlığı'ndan (HGK) alınan 'e00' uzantılı çizgi, nokta ve poligon verileri Arc Map yazılımı kullanılarak havzadaki mevcut turizm değerlerinin sayısal ortama aktarılması sağlanmıştır.

Çalışma bölgesi Zamantı çayı havzası sınırları içinde bulunan Adana, Kayseri, Niğde ve Sivas illerine ait 243 yerleşim alanını kapsamaktadır. Bu yerleşim alanlarına ait harita verileri Afyon Kocatepe Üniversitesi BAP komisyonunca desteklenen proje sayesinde HGK'ndan elde edilmiştir. Bu veriler Seyhan havzası içinde yer alan J36, J37, K35, K36, K37, L34, L35, L36, L37, M32, M33, M34, M35, M36, N32, N33, N34, N35, O33, O34, O35 paftalarına ait 191 adet 1/25000 lik paftalardan oluşmaktadır. HGK ndan elde gelen 'e00' dosyaları 'arc' uzantılı hale dönüştürülmüştür. Arc Map 10.0 programında Seyhan nehrine ait bütün paftalar içinde alt havza konumunda olan Zamantı Çayına ait havza sınırlar oluşturulmuştur.

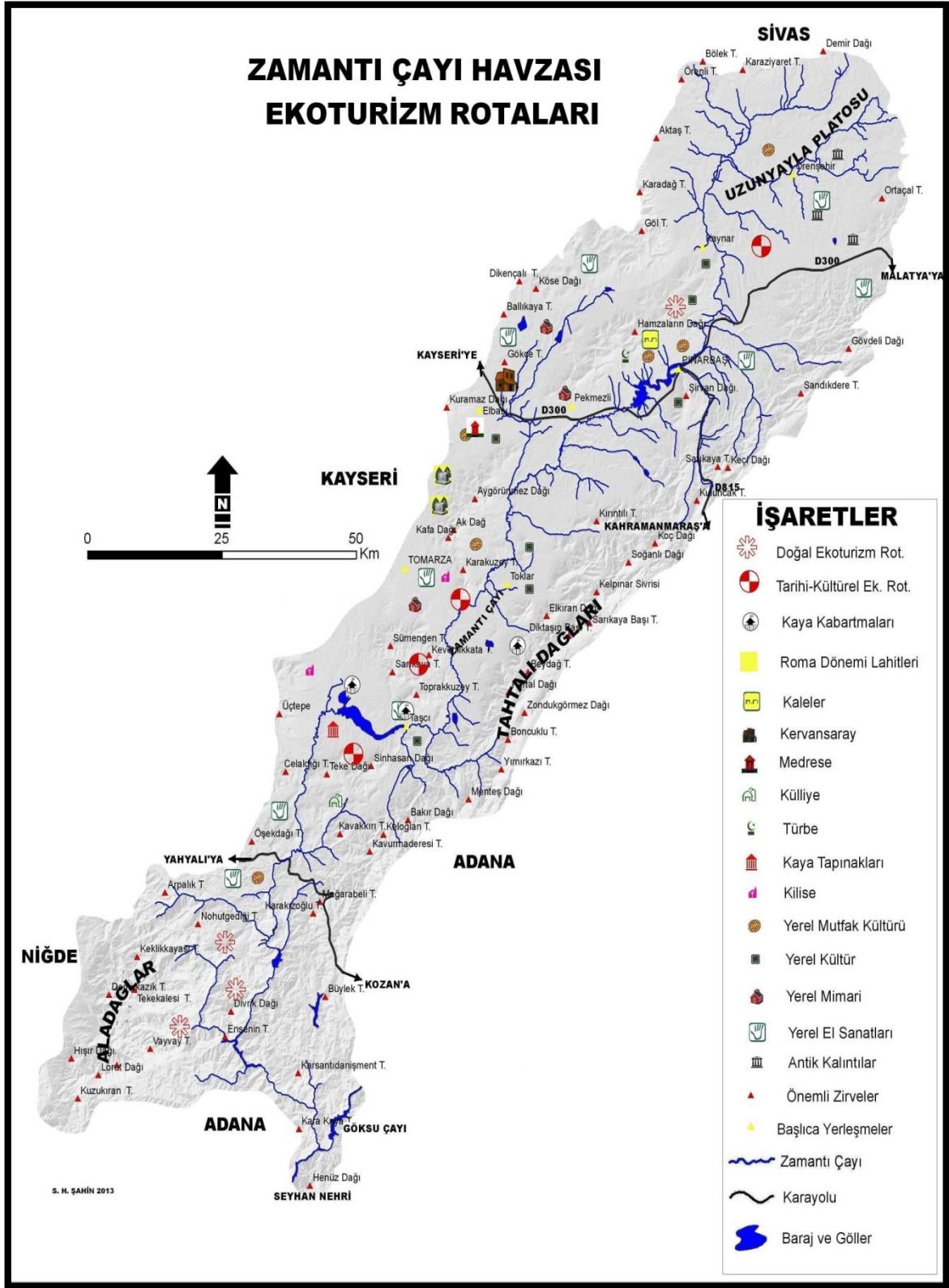
Havzaya ait verilerle Arc Map programı içinde Nokta (points), çizgi (lines) ve alan (polygons) verileri girdi olarak kullanılarak TIN (Triangulated Irregular Network) oluşturulmuştur. TIN verisinde yüzeye ait yükseklik, eğim ve bakı bilgileri mevcut olduğundan bu değerler 'raster' veri haline çevrilerek bu değerlere ait haritalar yapılmıştır. Daha sonra arazide yapılan gözlemlere dayanarak doğal, tarihi ve kültürel ekoturizm kaynaklarına ait haritalar oluşturulmuştur (Şekil 1-2). Aynı zamanda literatür çalışmaları ve gözlemlere dayanarak havza üzerinde ziyaretçilerin takip edebileceği doğal ve tarihi-kültürel ekoturizm rotalarına ait harita oluşturulmuştur (Şekil 3).

Şekil 1: Zamanti ayı Havzası Doğal Ekoturizm Kaynakları Haritası

Şekil 2: Zamanti Çayı Havzası Tarihi ve Kültürel Ekoturizm Kaynakları Haritası

Şekil 3:Zamanti Çayı Havzası Ekoturizm Rotaları Haritası

5. SONUÇ

Zamantı Çayı havzası doğal, tarihi ve kültürel bakımdan zengin kaynaklara sahip bir bölgedir. Bu kaynakların bulunduğu alanların korunması ve geleceğe taşınması büyük önem arz etmektedir. Bunun için bölgedeki yerel halkın eğitilerek koruma faaliyetlerine katılması bu turizm değerlerin sürdürülebilirliği açısından şarttır. Bu doğal güzelliklerin bulunduğu havzada doğa yürüyüşü, atlı doğa yürüyüşü, akarsu turizmi, sportif olta balıkçılığı, av turizmi, kültür turizmi, dağ turizmi, bitki gözlemlemek (botanik) ve yaban hayatı gözlemek imkânları bulunmaktadır. Doğal ve tarihi değerler bakımından da zenginliği bilinen yöreye gelmekte olan çok sayıda turist, yeterli tanıtım yapıldığında, bu değerleri ziyaret edeceği, aynı zamanda bunların korunarak turizme kazandırılması sayesinde hem tahrip olmaktan kurtulacağı hem de Zamantı Çayı havzasının ekoturizm olanaklarına katkı sağlayacağı bir gerçektir. Aladağlar Milli Parkı içerisinde yapılabilecek alternatif ekoturizm faaliyetlerinin yanında bölgenin özellikle hafta sonu rekreasyon amaçlı kullanımı havzayı turizm açısından da önemli hale getirmektedir. Coğrafi Bilgi Sistemlerinin turizm çalışmalarında kullanılmaya başlaması ile turistlere rehberlik ve tanıtım faaliyetleri hızlanmıştır. Herhangi bir destinasyona rekreasyonel amaçlı yapılan ziyaretlerde günümüz teknolojilerinin getirdiği CBS alanındaki yenilikler sayesinde ziyaretçiler alan hakkında geniş bilgiye sahip olmaktadır. Zamantı Çayı havzası ile ilgili bu çalışmada CBS kullanılarak yapılan haritalar Turizm İl Müdürlükleri tarafından basılarak tanıtım amaçlı kullanılabilir. Aynı zamanda havzadaki ekoturizm rotalarının gösterildiği çalışma dijital uygulamalara altlık olabilir.

7. Kaynaklar

1. İzbirak, R. (1986). *Coğrafya Terimler Sözlüğü*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
2. Atalay, İ. (2004). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, Meta Basım Matbaacılık, İzmir.
3. Gunn, C.A. (1994). *Tourism Planning: Basics, Concepts, Cases*, 3rd Ed. Washington, Taylor & Francis.
4. Doğanay, H. ve Sever, R. (2011). *Genel ve Fiziki Coğrafya*, Pegem Yayınevi, Ankara.
5. Gössling, S. (1999). *Ecotourism: A Means to Safeguard Biodiversity and Ecosystem*
6. TIES, 2012, <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism> (2012)
7. Ahıpaşaoğlu, S. ve Kaya İ. (2005). *Turizm ve Coğrafi Bilgi Sistemleri*, Gazi Kitabevi, Ankara.
8. Yomralıoğlu, T. (2005). *Coğrafi Bilgi Sistemleri Temel Kavramlar ve Uygulamalar*, Akademi Yayınevi, Trabzon.
9. Demirci, A. (2008). *Öğretmenler İçin CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri*. Fatih Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
10. Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
11. Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
12. Yeşil Atlas Dergisi, Kasım, (2003), İstanbul.
13. Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*, Van Nostrand Reinhold, New York.
14. Kervankıran, İ. (2011). *Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi* Afyon Kocatepe Üniv. Sos. Bil. Ens. Doktora Tezi, Afyonkarahisar.
15. Kayseri Kültür ve Turizm Envanteri(KKT Envanteri), 2011
16. Tunoğlu, C. ve Ertekin İ.K. (2008). *Zamantı Irmağı Üzerinde Yer Alan Karstik Travertenlerde Yarı-Güncel Ostrakod Topluluğu ve Ortamsal Özellikleri*, Güney Türkiye, Türkiye Jeoloji Bülteni, Cilt 5 Sayı 3, Ankara.
17. Sarı, H, Yiğitbaşıoğlu, H. ve Kocakuşak, S, (2008). *Aladağlar Geçişi(Coğrafi Amaçlı Gezi Yazısı)*, www.eng.ankara.edu.tr. (26 Temmuz-02 Ağustos 2008).
18. Emiroğlu, (1977). *Bolu'da Yaylalar ve Yaylacılık*, Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Yayınları, No: 272, Ankara.
19. Akurgal, E. (2003). *Anadolu Kültür Tarihi*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 67, Ankara.

20. Alp, S. (2000). *Hitit Çağında Anadolu Çiviyazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 140, Ankara.
21. Lyoyd, S. (2003). *Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları Türkiye'nin Tarihi*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 50, Ankara.
22. Baykan, N.A, (2010). *Kayseri İli Tomarza İlçesindeki Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Erciyes Ün. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
23. Karamete, K. (1934). *Erciyesin Kayserisi, Kayseri*.